

3.3.2022

Kasvun ja oppimisen lautakunnan nuorisoasiainjaosto

Espoo

NUORISOTUTKIMUSSEURA RY.
NUORISOTUTKIMUSVERKOSTO

Nuorten paikkataju ja huolet koronan aikakaudella -tutkimushanke

Karla Malm, Sofia Laine, Eila Kauppinen, Susanna Jurvanen & Tommi Hoikkala
s-postit: etunimi.sukunimi@nuorisotutkimus.fi

Paikkataju -hankkeen tausta

- Vuoden 2020 lopulla heräsi julkisuudessa keskustelu ”huolta aiheuttavista nuorten ilmiöistä”. Keskustelu herätti nuorisoalan toimijoiden kiinnostuksen. Yli 40 toimijaa – mukana mm. tutkijoita, journalisteja, opettajia ja nuorisotyöntekijöitä – lähti mukaan suunnittelemaan hanketta, tavoitteena perehtyä jalkautuvan nuorisotyön opastamana nuorten käsityksiin korona-ajan kaupungeista sekä julkisten ja puolijulkisten tilojen ja hengailun saamiin merkityksiin nuorten arjessa.
- Kiinnostus kohdistuu elettyyn tilaan (*lived space*) ja kaupunkitilan kokemukselliseen ulottuvuuteen, joten hanke seuraa nuorten sosiaalisia polkuja ja reittejä kaupungissa.
- Tutkimusosio käynnistyi jo joulukuussa 2020 Helsingin kaupungin myöntämällä rahoituksella.
- Hankekokonaisuudessa kolme sisältöaluetta: tutkimus, taide ja journalismi.
- Vuonna 2020 muodostettu laaja verkosto toimii myös *Nuorten paikkataju ja huolet koronan aikakaudella ja sen jälkeen* –osahankkeen (2021–2023) ”sateenvarjona”.

Nuorten paikkataju ja huolet koronan aikakaudella -osahankkeen tavoitteet (2021–2023)

- ymmärtää kaupunkien eri paikkoihin liittyviä nuorten tilanteita ja huolia nykyistä paremmin korona-aikana ja mahdollisesti myös sen jälkeen
- tehdä näkyväksi, missä ja miten nuoret liikkuvat pandemian aikakaudella kaupunkiympäristössä sekä selvittää nuorten eri paikkoihin liittämiä mielikuvia ja kokemuksia
- rakentaa ymmärrystä siitä, miten nuorisotyön universaalit palvelut voivat vastata koronan aiheuttamaan nuorten pahoinvointiin
- Painopisteitä Espoossa ja Kauniaisissa: nuorten ääni ja näkökulma vapaa-aikaan, kaupunkitilaan sekä jalkautuvaan nuorisotyöhön
- Kenttätyö on käynnissä ja etenee kaikissa kaupungeissa (Helsinki, Espoo, Vantaa, Kauniainen ja Tampere).
- Aineistoa on kerätty myös jalkautuvan työn ulkopuolelta, esim. nuorten haastattelut ja opastamat kävelykierrokset, tapaustutkimus.

Kenttätöön virittämää pohdintaa ja keskustelua

- Ovatko aikuisten asenteet nuorten hengailua ja ryhmässä liikkumista kohtaan tiukentuneet ja vastaavasti nuorten epäluulot aikuisia kohtaan kasvaneet?
- Huoltajien ja vanhempien toiveet terveysturvallisiin käytäntöihin liittyen näkyvät nuorten vapaa-ajassa – tupakoinnin ja maskittomuuden rinnasteisuus?
- Korona-ajan kaupunki on jatkuvassa liikkeessä – sulkuilan aavekaupungista toisenlaisiin koronatodellisuuksiin (esim. kauppakeskusten alati muuttuva luonne), millaisia seurauksia tällä on?
- Miten digitaalisuus muovaa elettyä tilaa korona-ajassa (esim. etäkoulun myötä koko luokka kuulolla omassa huoneessa, ystävien ja seurustelukumppaneiden reittien seuraaminen sovelluksissa)?

Kokemuksia kentältä I

Törmäämme tupakalta tulevaan Anniin [nuori, nimi muutettu] ja tämän kaveriin. Anni on hermostunut, sillä on saanut isältään viestin, jossa kertoo olevansa [kauppakeskuksessa] ja nähneensä tämän. Anni kertoo tämän ja vetää samalla laukustaan maskin esiin, alkaa sovittaa sitä kasvoilleen. Hän on nyt ainoa porukasta, jolla on maski. Sitten Anni saa toisen viestin ja ilmeisesti huojentuu vähän; tulkitsen, että viestin sävystä on pääteltävissä, ettei ainakaan nuoren tupakallakäyntiä ole havaittu. [--] Tauolla kysyn, tulkitsinko Miran [nuorisotyöntekijä, nimi muutettu] mielestä oikein, että Anni laittoi maskin nimenomaan siksi, että kuuli isänsä olevan kauppakeskuksessa. *”Legit tulkinta”*, Mira sanoo ja kertoo Annin ihan sanoneenkin, että *”mä laitan tän maskin nyt kun ne on täällä.”* Hermostumisen syy oli siis ilmeisesti sekä tupakoinnista että maskittomuudesta kiinnijäämisen mahdollisuudet. [--] Anni on täällä, hakeutuu taas juttelemaan. Hän on saanut isältään jälleen viestin. *”Mun isä ragee kun mä oon täällä enkä Sannilla [nimi muutettu] enkä käytä maskia.”* *”No pitiks sun olla Sannilla?”* Ei vastausta, nuori katsoo puhelintaan ja keskittyy siihen. Sanoo sitten, että isän asenne tuntuu stalkkaamiselta. [Tutkijan kenttäpäiväkirja, tammikuu 2022]

Kysyn, haluaisiko Janina [nuori, nimi muutettu] käydä kahvilla kävelyn loppuksi. Janina epäröi, mutta sanoo sitten, että kotona on sovittu kontakteja välteltävän koronatilanteen takia, ja tästä syystä ei tahdo kauppakeskukseen eikä kahville. Päätämme siis jättää kahvit välistä. [Tutkijan kenttäpäiväkirja, joulukuu 2021]

Kokemuksia kentältä II

Nuorisotyöntekijät puhuvat siitä, miten tyhjillään kauppakeskukset olivat keväällä 2020, kun koronatapauksia oli vajaa sata. Nyt puhutaan tuhansista, mutta kauppakeskus on silti täynnä väkeä. [Tutkijan kenttäpäiväkirja, tammikuu 2022]

Kysyn nuorisotyöntekijältä, joka on jalkautunut jo kuusi vuotta eri tahojen alaisena, mikä on korona-aikana ollut toisin vai onko mikään. [--] Nuorten ryhmäkokoonntumisesta on tullut niin paheksuttua, että sivulliset soittavat poliisin nuorisotyöntekijän arvion mukaan selvästi helpommin kuin ennen – silloinkin, kun kyseessä ei ole muuta kuin nuoret, jotka viettävät aikaa ryhmässä. [--] Kertoo, miten koronan alkuvaiheessa koko keskusta oli aavemaisen autio, eikä missään näkynyt muita kuin poliiseja, vartijoita ja narkomaaneja. Sitten pikku hiljaa nuoret alkoivat kokoontua koulujen pihoilla, mutta ihan alkuvaiheessa ei sitäkään. Kauppakeskuksista nuoret häädettiin tehokkaasti pois, joten hengailu tapahtuu nyt ulkona. Nuorisotyöntekijät puhuvat myös siitä, että nuoria on alettu pitää vaarallisempina, ja että jalkautuvaa työtä tekeviltä kysytään aiempaa enemmän, pelottaako heitä tehdä työtään. [Tutkijan kenttäpäiväkirja, marraskuu 2021]

Sitten poliisi kääntyy puoleeni, ”mitäs sinä tutkit?” Olen siis ensi kertaa tutkijaliivissä, tulen tunnistetuksi tutkijana. Kerron saman kuin nuorille. Poliisi sanoo, että keväällä 2020 koko kaupunki tyhjjeni, ”jäljelle jäivät vain rosvot ja nistit, ja tuntui, ettei muita kaupungissa ollutkaan, nyt kaupunki tuntuu palanneen aika normaaliksi”. [Tutkijan kenttäpäiväkirja, tammikuu 2022]

Kokemuksia kentältä III

Nuori alkaa kertoa juttua, miten oli etäkouluaikana unohtanut mikin auki tunnilla, kun perhekodin ohjaaja tuli sanomaan, että poliisista soitetaan ja koko luokka kuuli tämän. Nauraa kertoessaan. Nuori kertoo, että kirjasi itsensä äkkiä ulos tunnilta tajuamatta yhtään, mistä kyse (*"wtf"*). Puhelimessa sitten selvisi, että kyse oli jutusta, jossa nuori oli todistajana – oli siis paikalla, kun nuoren kaveri ryöstettiin. [Tutkijan kenttäpäiväkirja, tammikuu 2022]

Eerika [nuori, nimi muutettu] kertoo, että nyt tapailtu tyyppi ei ole vastannut Snäpissä Eerikan jo 19 tuntia sitten lähettämään viestiin, vaikka on ollut paikalla. Mira [nuorisotyöntekijä, nimi muutettu] ehdottaa, että ehkä tyyppi vain piipahtaa siellä juttelemassa kavereilleen uusista peleistään eikä viestittele niistä Eerikalle, koska tietää, ettei tämä ole kiinnostunut. Eerikan kaveri komppaa Eerikaa. *"Kyllä mä vastasin mun muijalle aina jos olin paikalla."* Eerika sanoo, että stalkkaa jäbäänsä Discordissa. Valtteri [nuorisotyöntekijä, nimi muutettu] sanoo, että kunhan stalkkaamisesta ei tule sitten ongelmaa. *"Kyllä mullakin on kartta päällä sille et se pystyy seuraamaan mis mä meen"*, Eerika toteaa. Valtteri muistuttaa, että kaikilla on oikeus myös yksityisyyteen. Eerika vaikuttaa pitkästyneeltä. *"Joo, joo."* [Tutkijan kenttäpäiväkirja, helmikuu 2022]

Doreen Massey: Samanaikainen tila (2008)

- Tapamme ymmärtää tila ja paikka vaikuttaa perustavalla tavalla siihen, kuinka käsitämme ja koemme maailman.
- Tila ei ole staattinen eikä neutraali vaan muodostuu ajassa ja on läpeensä sosiaalista.
- Sosiaalista ja tilallista tulee käsitteellistää yhdessä, kuten myös tilaa ja aikaa.
- Paikoilla ei ole ainoastaan yhdenlaista identiteettiä vaan niissä on aina läsnä erilaisia ryhmiä, joilla erilaisia suhteita maailmaan.
- Valtageometria (*power geometry*): miten erilaiset ryhmät ja yksilöt ovat asemoituneet eri tavoin erilaisissa paikoissa ja tiloissa. Tila on monimutkainen hallitsemisen, alistumisen, solidaarisuuden ja yhteistyön suhteiden verkko.
- ”Tuotamme tilan käytännöissämme ja vuorovaikutussuhteissamme.”

Korona-ajan kaupunkitiloihin liittyvät kokemukset

- Tavoitteena mahdollisimman kattava kuva erilaisten nuorten paikkoihin liittyvistä kokemuksista ja mielikuvista, ”julkisen tilan suurkuluttajat”, ”hengailijat”, ”läpikulkijat”.
- Hengailu – merkityksellistä osallistumista urbaaniin elämään?
- Tavoitteiden ja suunnitelmallisuuden täyttäessä yhä useamman nuoren vapaa-ajan, hengailun suunnittelemattomuus ja arvaamattomat kohtaamiset sekä kaupunkitilan luova käyttö voivat näyttäytyä myös merkityksellisinä ja tärkeinä (Pyyry 2015).
- Korona-ajassa julkiset ja puolijulkiset tilat ovat saaneet aivan uusia merkityksiä ja niiden käyttöä on konkreettisesti rajattu, lisäksi ohjatussa harrastustoiminnassa on ollut taukoja.

Lähteitä

- Valtioneuvosto (2021) *Lapset, nuoret ja koronakriisi*.
- Nuorisotutkimusseura: *Tutkimus nuorten kokemuksista korona-aikana (2020–2021)*
www.nuorisotutkimusseura.fi/hankkeet/nuorten-palvelut-ja-korona
- *Lapsiasiavaltuutetun kannanotot*:
<https://lapsiasia.fi/etusivu>
- Massey, Doreen (2008) *Samanaikainen tila*. Tampere: Vastapaino
- Pyyry, Noora (2015) *Hanging out with young people, urban spaces and ideas. Openings to dwelling, participation and thinking*. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Manner, M. & Teittinen, P. (2021) Suljetun kaupungin lapset. Helsingin Sanomat Sunnuntai 21.3.2021, B1-9.

<https://dynamic.hs.fi/a/2021/suljetunkaupunginlapset>

Valokuvaaja: Ville Maali

